

**HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA**

Marulićev trg 21, Zagreb; tel. 01/4801-915; fax: 01/4828-268

Žr.račun: HPB 2390001-1100322371

MB: 1909592, OIB 57527861125

PLAN RADA ZA 2012. GODINU

Klasa: 001-02/12-02/01

Ur.broj: 568-01-12-01

U Zagrebu, 16. veljače 2012.

I. Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata i njegov ustroj.....	3
II. Ciljevi Centra.....	5
III. Dostupnost arhivskog gradiva.....	8
IV. Dugoročno očuvanje arhivskog gradiva.....	10

I. Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata i njegov ustroj

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata (dalje: Centar) utemeljen je kao javna znanstvena ustanova - specijalizirani arhiv, sa zadaćom prikupljanja, sređivanja, čuvanja te stručnoga i znanstvenoga istraživanja i publiciranja gradiva iz Domovinskoga rata. Centar je osnovan na zahtjev Sabora Republike Hrvatske, osnivač Centra je Republika Hrvatska, a prava i dužnosti osnivača obavlja Ministarstvo kulture, u okviru ovlasti Vlade RH. Smješten je u zgradi Hrvatskog državnog arhiva na Marulićevom trgu 21 u Zagrebu.

Odluka o osnivanju Centra potvrđena je na Saboru RH u prosincu 1994. godine, a imenovanjem v.d. ravnatelja 2. ožujka 2005. godine Centar je počeo s radom. Sam datum početka rada Centra – 2. ožujka (2005.) - simboličan je, jer je na taj datum 1991. došlo do prvog oružanog sukoba između hrvatske policije i srpskih terorista u Republici Hrvatskoj.

Zapošljavanjem zaposlenika u veljači 2006. godine, nakon provedenoga javnog natječaja, završen je glavni dio ustrojavanja Centra. Od tada se u Centru intenzivno prikuplja i sređuje gradivo iz Domovinskoga rata, te provode programske aktivnosti u cilju znanstvenog prikaza događaja iz Domovinskog rata. Na kraju 2006. godine Centar je imao 15, a od kraja 2007. godine ima ukupno 18 zaposlenika zaposlenih na neodređeno vrijeme:

- dr. sc. Ante Nazor (ravnatelj Centra),
- viši arhivist Mate Rupić (pomoćnik ravnatelja za arhivsko gradivo Centra),
- mr. sc. Ana Holjevac Tuković (pročelnik Odjela za arhivsko gradivo Centra),
- Indira Alpeza (voditelj Službe općih poslova),
- Iva Barišić (voditelj Službe računovodstva),
- arhivisti: mr. sc. Anđela Ljubas, Josipa Maras Kraljević, Željka Križe Gračanin, Julija Barunčić Pletikosić, Janja Sekula, Ilija Vučur, Slaven Ružić, Ivan Brigović, Ivan Radoš, Natko Jerčić Martinčić, Domagoj Štefančić,
- arhivski tehničari: Nikola Perić i Danijel Šoštarčić.

Svi zaposlenici su diplomirani povjesničari (8 je na doktorskom studiju), osim mr. sc. A. Ljubas - dipl. sociolog, I. Alpeze –prvostupnik javne uprave i Iva Barišić – dipl. ekonomist te dva arhivska tehničara (SSS).

Svi djelatnici Centra kojima je to uvjet za posao položili su stručni arhivski ispit, tako da Centar ima 1 zaposlenog sa zvanjem viši arhivist, 13 zaposlenih sa zvanjem arhivist i 2 zaposlena sa zvanjem arhivski tehničar.

Prema Statutu Centra Odjel za arhivsko gradivo podijeljen je na:

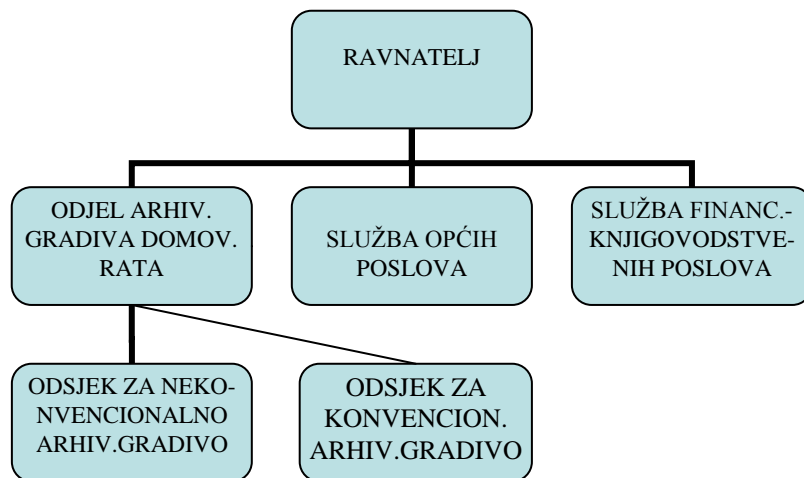
- Odsjek za konvencionalno gradivo,
- Odsjek za nekonvencionalno gradivo (fotografija, film, video zapisi)
- Odsjek za informacijsko-dokumentacijske poslove

Uza to, u Centru su kao posebne jedinice ustrojene:

- Služba Općih poslova (1 osoba),
- Služba financijsko-knjigovodstvenih poslova (1 osoba).

Spomenute službe ustrojene su na način da se maksimalno vodilo računa o racionalnom rasporedu djelatnika, što zahtjeva izniman napor za dvije zaposlenice koje rade u njima.

Organizacijska shema Centra

* Pravilnikom o unutarnjem redu, radnim mjestima i načinu rada, a sukladno zadaćama predviđenim Zakonom o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata (NN 178/04) planiran je i Odjel za znanstveno istraživanje Domovinskog rata, no zbog trenutne gospodarske situacije u državi (recesija) njegovo ustrojavanje odgođeno je do daljnjeg.

II. Ciljevi i rad Centra

Rad Centra uvjetovan je Zakonom o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata, Narodne novine br. 178/2004. (dalje: Zakon). U opisu djelatnosti Centra posebno je istaknuto prikupljanje, sređivanje, čuvanje i zaštita arhivskog gradiva iz Domovinskog rata, te stručno i znanstveno istraživanje i publiciranje dokumentacije i svih podataka vezanih uz Domovinski rat, kao i organizacija stručnih i znanstvenih predavanja i skupova, ali i izložbi. U obavljanju svoje djelatnosti Centar će i dalje biti otvoren prema svima koji svojim projektima mogu doprinjeti stručnoj ili znanstvenoj prezentaciji događaja iz Domovinskoga rata.

Uz to, Centar će nastaviti, samostalno ili u suradnji sa srodnim znanstvenim ustanovama, poticati znanstveno-istraživačku i izdavačku djelatnost o Domovinskom ratu. Upravo je sređenost gradiva i njegova dostupnost preduvjet za objektivno i znanstveno iznošenje činjenica te cjeloviti prikaz Domovinskog rata. Dakako, preduvjet su i objektivni znanstvenici koji su svoj istraživački rad spremni na duže vrijeme posvetiti problematici tog razdoblja hrvatske povijesti. Stoga, da bi uz prikupljanje i sređivanje gradiva stvorio i znanstvenike koji će o Domovinskom ratu govoriti stručno i argumentirano, Centar trenutno pokriva troškove doktorskog studija za osam svojih zaposlenika i stvara vlastitu knjižnicu o Domovinskom ratu, jer su rad na povijesnim izvorima i uvid u bogatu stručnu literaturu preduvjeti tome. Radi potpore istraživačkoj djelatnosti, Centar će nastaviti s prikupljanjem knjiga, časopisa i drugih tiskovina i publikacija koje su tematski vezane uz Domovinski rat. Iz istoga razloga – radi što veće objektivnosti u radu, Centar će i tijekom 2012. godine nastojati zaposlenike Centra odvesti na terene na kojima su se odigrali događaji iz Domovinskog rata te ih upoznati s neposrednim sudionicima tih događaja i njihovim sjećanjem.

U 2012. Centar će nastaviti rad na projektu *Izravni demografski gubici Republike Hrvatske u Domovinskom ratu* (popis poginulih i ubijenih građana RH u Domovinskom ratu), sa svim elementima koji su potrebni za preciznu statističku obradu rata (dob i spol osoba, način na koji su ubijeni, status itd.). No, spomenuti projekt Centar ne može završiti samostalno, nego samo u suradnji s ministarstvima obitelji, obrane, unutarnjih poslova i zdravlja. U tom cilju Centar je već izradio bazu podataka u koju unosi podatke o poginulim i ubijenim osobama na privremeno okupiranim područjima RH tijekom Domovinskog rata (uglavnom osobe srpske narodnosti). Ta je baza jedinstvena u Hrvatskoj, jer se u njoj uneseni podaci temelje na izvorima srpske strane, tako da je nema niti jedna druga ustanova u RH. Dakako, taj popis neće biti završen u 2012., no njegov završetak ili barem završna etapa, planirana je u strateškom dokumentu Centra za naredne tri godine, uz napomenu da će javna prezentacija svih podataka iz spomenute baze Centra ovisiti o tijeku postupka i rasprava vezanim uz tužbu za genocid koju je Hrvatska podnijela protiv Srbije na međunarodnom sudu u Haagu.

Također, samostalno ili u suradnji sa srodnim ustanovama, Centar će nastaviti kulturno-znanstvenu djelatnost s ciljem obilježavanja važnih događaja iz Domovinskoga rata. Uz prezentaciju vlastite izložbe „Počeci stvaranja suvremene hrvatske države“ te postavljanju već tradicionalnih izložbi u svibnju u knjižnici „Krvavi most“ i u prosincu u Dubrovniku, Centar će pozitivno odgovoriti i na zahtjeve s terena o suradnji na pripremi izložbi s temama iz Domovinskog rata.

Dakako, s obzirom na to da Centar nije osnovan s namjerom da preuzme monopol nad istraživanjem Domovinskoga rata, te da se u svom dosadašnjem radu

tako i ponašao, Centar će nastaviti surađivati sa srodnim ustanovama na kulturno-znanstvenoj i izdavačkoj djelatnosti vezanoj uz Domovinski rat.

U 2012. zaposlenici Centra nastaviti će raditi poslove određene Zakonom, te poslove koji će doprinjeti prepoznavanju Centra kao središnje ustanove za problematiku Domovinskog rata, ali i aktivnosti koje će doprinjeti stručnom i znanstvenom usavršavanju zaposlenika Centra:

- prikupljanje i zaštita arhivskog gradiva iz Domovinskog rata;
- sređivanje gradiva „Republike Srpske Krajine“ (RSK);
- selekcija i priprema dokumenata za tiskanje knjiga iz serije: *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. – dokumenti*;
- stvaranje memoarskog gradiva (intervjui sa zapovjednicima i pripadnicima ratnih postrojbi te sudionicima pojedinih događaja),
- traženje dokumenata iz arhivskog gradiva koje se čuva u Centru, na zahtjeve zaprimljene od raznih ustanova, kako državnih, tako i međunarodnih,
- priprema gradiva za pregled na zahtjev pravnih i fizičkih osoba,
- digitalizacija arhivskog gradiva, radi zaštite arhivskog gradiva i sprječavanja daljnjeg oštećenja izvornika,
- selekcija i opis te zaštita video zapisa iz Domovinskog rata,
- opis i zaštita fotografija iz Domovinskog rata,
- rad na projektu *Izravni demografski gubici Republike Hrvatske u Domovinskom ratu*, odnosno unos podataka u bazu podataka Centra o poginulima u Domovinskom ratu na okupiranom području RH (područje „RSK“, dakle uglavnom osobe srpske narodnosti),
- prikupljanje knjiga, časopisa i drugih tiskovina koje su tematski vezane za događaje iz Domovinskog rata,
- stručno i znanstveno usavršavanje zaposlenika Centra (doktorski studij te tečajevi i seminari za pojedine službe i djelatnosti) i dr.

Uz spomenutu djelatnost, koja je uglavnom određena Zakonom o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata (NN 178/04), zaposlenici će nastaviti raditi na pripremi materijala i tekstova za izdavačku djelatnost Centra. Plan izdavačke djelatnosti Centra za 2012. godinu ne razlikuje se od planova iz prethodnih godina:

- dvije knjige dokumenata „RSK“,
- fotomonografija,
- zbornik radova,
- knjiga s memoarskim gradivom.

Ovisno o potrebi, odnosno prigodnim obljetnicama, Centar može objaviti i stručnu ili znanstvenu studiju. Dakako, ovisno o suradnji sa srodnim ustanovama ili drugim subjektima, odnosno dostupnim sredstvima, izdavačka djelatnost Centra može biti i veća. Spomenuta dinamika izdavačke djelatnosti Centra, koja je postojana od osnutka Centra, planirana je i u strateškom dokumentu o radu Centra u sljedeće tri godine.

U 2012. godini pojedini zaposlenici Centra privest će kraju rad na svojoj disertaciji, tako da će sljedeće godine steći uvjete za obranu doktorata. U strateškom dokumentu za rad Centra u sljedeće tri godine, planirano je povećanje broja doktora znanosti među zaposlenicima Centra (u Centru sada radi 1 doktor znanosti i 2 magistra znanosti).

Prema tome, iako je riječ o specijaliziranom arhivu, dosadašnji rezultati rada Centra pokazuju da se razvio u značajnu znanstvenu ustanovu za istraživanje Domovinskog rata, a namjera je autoritet Centra na području problematike

Domovinskog rata i dalje razvijati, posebice nakon što mlađi zaposlenici Centra steknu titulu doktora znanosti na problematici iz Domovinskog rata. U tom cilju Centar je od svoga osnutka organizirao ili aktivno sudjelovao na više od 200 stručnih javnih tribina, predavanja i promocija te izložbi o pojedinim događajima iz Domovinskog rata. Pritom se nastojalo upozoriti na neke manje poznate događaje ili potražiti odgovor na neka dvojbena pitanja. Nakon što se svojim radom nametnuo u javnosti, zaposlenike Centra u zadnje dvije godine sve više zovu nastavnici u osnovnim i srednjim školama da im budu gosti na predavanjima o Domovinskom ratu. S obzirom na to, Centar i u 2012. godini planira nastaviti s takvim aktivnostima, uz napomenu da je u planu razvoja i daljnjeg rada Centra (o čemu govori i strateški dokument Centra) priprema određenih tema, koje će njegovi zaposlenici, ovisno o zahtjevima na terenu (primjerice, školama), moći predavati. Do sada tako nešto nije napravljeno zbog iznimno velikog obima posla koji imaju zaposlenici (svakodnevno prikupljanje i sređivanje gradiva, rad na stjecanju doktorata znanosti, rad na pripremi za bogatu izdavačku godišnju djelatnost Centra te gotovo svakodnevna pretraga dokumenata „RSK“ za potrebe ministarstava unutarnjih poslova i pravosuđa RH, kao i za razne pravne i fizičke osobe). Nakon što zaposlenici Centra obrane svoje disertacije, stečeno znanje moći će uporabiti za pisanje stručnih radova o pojedinim događajima iz Domovinskog rata, koji bi se potom pripremili za „power point“ prezentaciju, uzimajući u obzir mogućnost njihove uporabe na satovima nastave povijesti. S obzirom na dinamiku rada, teško je očekivati da će spomenute prezentacije biti realizirane u ovoj godini.

Jednako tako, s obzirom na zahtjeve koje Centru postavljaju razne pravne i fizičke osobe, u strateškom dokumentu o radu Centra u sljedeće tri godine, planirana je izrada kronologije Domovinskog rata. U ovoj godini, Centar će na svoju web stranu staviti radnu verziju kronologije, a do kraja 2014. planira završiti spomenutu kronologiju, koja će uz temeljne faktografske podatke imati i priloge s povijesnim izvorima i fotografijama, ili barem rad na kronologiji dovesti u završnu etapu.

III. Dostupnost arhivskog gradiva

Arhivsko gradivo iz Domovinskog rata koje se čuva u Centru učiniti ćemo dostupnijim. Već do sada su izdvojeni i arhivistički sređeni fondovi i zbirke:

1. Paradržavne i paravojne postrojbe na okupiranom teritoriju RH
2. Skupština „Republike Srpske Krajine“
3. Vlada „Republike Srpske Krajine“
4. Ministarstvo odbrane tzv. „Republike Srpske Krajine“
5. Glavni štab „Srpske vojske Krajine“
6. 9. korpus oružanih snaga SFRJ
7. 7. korpus „Srpske vojske Krajine“
8. Zbirka vojnih zemljovida
9. Sekretarijat za unutrašnje poslove Okučani
10. Štab teritorijalne odbrane Zapadna Slavonija
11. Skupština općine Knin
12. Skupština općine zajednica općina sjeverna Dalmacija
13. Skupština općine Pakrac
14. Ministarstvo odbrane RSK – „Uprava zapadna Slavonija“
15. Ministarstvo unutrašnjih poslova „Republike Srpske Krajine“
16. 98. pješadijska brigada 18. korpusa SVK
17. 54. pješadijska brigada 18. korpusa SVK
18. Sekretarijat za unutrašnje poslove Knin
19. Zbirka stampata
20. Zonski štab TO zapadna Slavonija
21. Vrhovni savet obrane „RSK“
22. Ministarstvo odbrane „RSK“ – uprava „Sjeverna Dalmacija“
23. Općinski štab TO Okučani
24. Općinski štab TO Pakrac
25. Općinski štab TO Daruvar
26. Općinski štab TO Grubišno Polje
27. Općinski štab TO Novska
28. 63. odred TO Daruvar
29. 59. odred TO Podravka Slatina
30. Sekretarijat za unutrašnje poslove Kostajnica
31. Stanica milicije Dubica
32. Stanica javne bezbjednosti Dvor
33. Srpska pravoslavna crkva
34. Zbirka tiskovina.

Za sve fondove i zbirke napravljeni su sumarni inventari ili inventarni popisi prema zahtjevima struke; dakako, s preuzimanjem novog gradiva i sređivanjem fondovi se nadopunjuju i njihovo sređivanje trajat će sve do konačnog sređivanja cjelokupnog gradiva.

Popis spomenutih fondova i zbirki korisnici će moći vidjeti i na web stranici Centra.

Jednako tako i dio izdanja Centra, postavljanjem na web stranu Centra, postat će dostupniji zainteresiranim korisnicima. Tu se prije svega misli na dokumente „RSK“, koje je Centar prezentirao javnosti u seriji „Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. – dokumenti“ (ur. Mate Rupiće).

S obzirom na to da je Centar specijalizirani arhiv za jedno kraće, ali iznimno važno razdoblje hrvatske povijesti, teško je procijeniti koliko će osoba biti zainteresirano za

gradivo koje se čuva u Centru. No, u posljednjoj godini zahtjevi privatnih osoba za uvidom u gradivo Centra povećani su, jer je sve više studenata i znanstvenika, i u Hrvatskoj i izvan nje, zainteresirano za problematiku Domovinskog rata (primjerice, pisanje završnih i diplomskih radnji te doktorata). Pritom se kao prioritet pojavila potreba za pregledom Domovinskog rata na engleskom jeziku, zbog čega je Centar tiskao dvojezičnu (hrvatsko-englesku) knjigu „Velikosrpska agresija na Hrvatsku 1990-ih), koju će radi dostupnosti podataka i fotografija iz Domovinskog rata staviti u „pdf“ formatu na web stranu Centra.

Zainteresiranim osobama za arhivsko gradivo Centra, uvid u njegov sadržaj omogućen je posebnim Ugovorom o suradnji Centra i Hrvatskog državnog arhiva u čitaonicama Hrvatskog državnog arhiva.

IV. Dugoročno očuvanje arhivskog gradiva

Cilj Centra je dugoročno očuvati arhivsko gradivo u svojim spremištima, te prikupiti što je moguće više gradiva koje je ostalo u posjedu privatnih osoba. Stoga zaposlenici Centra stalno kontroliraju uvjete i sigurnost u spremištima, te rade na poboljšanju postojećih uvjeta. Jedan od načina dugoročne zaštite je i izrada zaštitnih kopija, odnosno digitalizacija gradiva, na čemu zaposlenici Centra intenzivno rade. U planu rada Centra za 2012. planira se dovršiti rad na stvaranju zaštitnih kopija na odgovarajućem mediju („vanjski diskovi“) za sve video zapise.

Sukladno strateškom dokumentu o radu Centra u narednom razdoblju, cilj Centra je da svaki video zapis i fotografija iz Domovinskog rata ima zaštitnu kopiju. Dakako, ispunjenje spomenutog cilja, odnosno dinamika njegove realizacije ovisi o financijskim sredstvima, odnosno o mogućnosti nabave potrebne opreme i angažiranja osoba za rad na projektu digitalizacije i zaštite arhivskog gradiva.

Spremišni prostor jedan je od problema s kojim se suočava Centar, kao i većina Državnih arhiva u Hrvatskoj. Problem je kratkoročno riješen u suradnji s Hrvatskim državnim arhivom preuzimanjem spremišnog prostora u Kerestincu, pa u narednom trogodišnjem razdoblju Centar vjerojatno neće imati problema sa spremišnim prostorom. No, u strateškom dokumentu o radu Centra, upozoreno je da problem spremišnog prostora Centra nije do kraja riješen i da se problemi s tim u vezi mogu očekivati. Spomenuto se odnosi i na nekonvencionalno i na konvencionalno gradivo. Zadaća čuvanja nekonvencionalnog gradiva za sada je rješena u suradnji s Hrvatskim filmskim arhivom (Hrvatskom kinotekom), koji je jedan od odjela Hrvatskog državnog arhiva. No, dugoročno treba misliti na povećanje obima nekonvencionalnog gradiva i na potrebu osiguravanja novoga spremišta, sa svim potrebnim uvjetima za čuvanje nekonvencionalnog arhivskog gradiva. U strateškom dokumentu o radu Centra, predloženo je da se i prostor za takvo spremište osigura u Kerestincu.

Na ostvarenju navedenih programa radit će svi zaposlenici Centra, dakako, ovisno o svakodnevnim zadacima u Odjelima, odnosno Odsjecima u koja su raspoređeni.

Ravnatelj
Doc. dr. sc. Ante Nazor